

Sanna-Mari Manninen, Katja Kero, Päivi Polo

Seksuaalilääketieteen opetusta kartoitetaan

Suomessa seksuaalilääketieteen opetus ei kuulu vielä järjestelmällisesti lääkärikoulutukseen. Seksuaalisuuteen liittyvien kysymysten integroiminen osaksi lääketieteen eri erikoisalojen perus- ja erikoistumiskoulutusta johtaisi potilaan kokonaisvaltaisempaan ja laadukkaampaan hoitamiseen, jossa huomioitaisiin seksuaalisuus yhtenä tärkeänä terveyden ulottuvuutena. Koulutustarpeen arvio kliinistä työtä tekevien lääkärin kokemusten perusteella antaa mahdollisuuden räätälöidä seksuaalilääketieteen koulutusta kenttätöiden vaatimuksia vastaavaksi. Oletko jo vastannut seksuaalilääketieteen opetusta kartoittavaan kyselytutkimukseen? Osallistumisesi on tärkeää!

Seksuaaliterveys on tärkeä terveyden ulottuvuus, sillä seksuaaliterveys on tärkeä ihmisen kokonaisvaltaisen terveyden ja elämän laadun kannalta. WHO:n mukaan seksuaalisuus on keskeinen osa ihmisyyttä läpi koko elämän. Seksuaalisuus käsittää seksuaalisen kehityksen, biologisen sukupuolen, sosiaalisen sukupuoli-identiteetin ja sen mukaisen roolin, seksuaalisen suuntautumisen, eroottisen mielenkiinnon, nautinnon, intiimiyden ja lisääntymisen. Seksuaalisuutta koetaan ja ilmaistaan ajatuksissa, fantasioissa, haluissa, uskomuksissa, asenteissa, arvoissa, käyttäytymisessä, toiminnassa ja ihmissuhteissa. Seksuaaliterveys heijastaa ihmisen fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin (1).

ISSM (*International Society for Sexual Medicine*) on ehdottanut vuonna 2010, että seksuaalilääketieteen opetuksen tulisi sisältyä lääkäriopintojen opintosuunnitelmaan, koska seksuaaliongelmien hoidon tarve on lisääntynyt (2). Vaikka lääketieteen opiskelijat toivovat saavansa enemmän seksuaalilääketieteen opetus-

ta, ei seksuaalilääketieteen opetuksen laatu ja määrä ole edelleenkaan riittävällä tasolla (2,3,4,5,6). Seksuaalilääketieteen opetuksen vähyyden vuoksi saattaa potilaan seksuaaliongelmien puheeksi ottaminen olla vaikeaa myös terveyskeskuslääkäreille (7,8). Jotta lääkärit terveyskeskuksissa ja perhesuunnitteluneuvoloissa voisivat luontevasti keskustella seksuaalisuuteen liittyvistä asioista, he tarvitsevat riittävästi seksuaalilääketieteen opetusta ja myös riittävät taidot antaa informaatiota ja hoitaa seksuaaliongelmista kärsiviä potilaita (1).

Vaikka seksuaaliongelmien ovat yleisiä monien sairauksien yhteydessä tai annetun lääkityksen sivuvaikutuksena, on osoitettu, että terveyskeskuslääkärit harvoin keskustelevat potilaiden kanssa näistä ongelmista. Tutkimusten mukaan terveyskeskuslääkärit toivovat lisää koulutusta ja myös ohjeistuksia seksuaaliongelmien hoitamiseen (9,10). Myös seksuaaliongelmien arkaluonteisuus ja vastaanottoaikojen lyhyys ovat syitä, joiden vuoksi terveyskeskuslääkäreiden on vaikea lähestyä potilaidensa seksuaaliongelmia (9,11).

Turun yliopistossa on käynnistynyt tutkimus, jonka tarkoituksena on kehittää seksuaalilääketieteen opetusta. Tutkimuksen yhtenä osana on tarkoitus kartoittaa, millaisena Suomen terveyskeskuslääkärit kokevat seksuaalilääketieteen osaamisensa. Tutkimus on ensimmäinen laatuaan Suomessa, ja tutkimustulosten avulla on tarkoitus vastata seksuaalilääketieteen koulutustarpeisiin. Kysely on toteutettu yhteistyössä Lääkäriliiton kanssa, josta on saatu 1000 terveyskeskuslääkärin otanta tutkimuksen toteuttamista varten. Tutkijana toimii tohtorikoulutettava **Sanna-Mari Manninen**, ja tutkimusta ohjaavat synnytys- ja naistentautiopin kliininen opettaja ja seksuaalineuvoja **Katja Kero** sekä Turun yliopiston synnytys- ja naistentautiopin professori **Päivi Polo**. Otokseen osuneille 1000 terveyskeskuslääkärille on lähetetty kysely sähköpostitse 4/2018. Lääkäriliitto teki otospoiminnan, otoskriteerinä oli heidän rekisteriinsä merkitty työpaikkatieto (terveyskeskus). Tutkija toivoo henkilöiden, jotka kokevat osuneensa otokseen virheellisesti, lähettävän

Naistentaudit ja synnytykset -kurssilla käytetään simulaatiopedagogiikkaa mm. obstetrisen potilaan tilan tunnistamisharjoituksissa. Kuvassa lääketieteen kandidateja simulaation jälkeisessä debriefing-keskustelussa.

hänelle sähköpostia. Näin saadaan otanta edustamaan oikeaa kohdejoukkoa. Lähetetty kysely pilotoitiin muutaman vapaaehtoisen terveyskeskuslääkärin avustuksella 1/2018, ja kysely muokattiin toimivammaksi saatujen palautteiden pohjalta.

Tarkoituksena on lisäksi kartoittaa Suomen lääketieteellisten tiedekuntien keväällä 2019 valmistuvien lääkäriopiskelijoiden kokemus seksuaalilääketieteen opetuksesta lääketieteen opinnoissa. Tähän kyselyyn liittyen tehtiin keväällä 2018 Turun yliopistosta valmistuville lääketieteen opiskelijoille pilottikysely. Kysely lähetettiin yhteensä 49:lle viimeisen vuoden lääketieteen opiskelijalle, ja siihen vastasi 26 opiskelijaa (53%). Vastanneista naisia oli 77% ja miehiä 23%. Puolet kyselyyn vastanneista opiskelijoista oli kohdannut seksuaaliongelmista kärsiviä potilaita opintojensa aikana. Lisäksi 77% vastanneista oli kohdannut seksuaaliongelmista kärsiviä potilaita lääkärin töitä tehdessään (esim. kesätyöt). Näistä 52% arvioi osanneensa auttaa potilasta. Loput kertoivat, etteivät heidän taitonsa riittäneet potilaan ongelman

hoitamiseen (14%), he olivat konsultoineet senioria (19%) tai olivat sivuuttaneet potilaan ongelman (5%). Puolet vastanneista toivoi lisää seksuaalilääketieteen opetusta yhdyntäkipujen syistä ja hoidosta. Lähes puolet toivoi lisää opetusta sukupuolen ja sukupuoli-identiteetin rakentumisesta, seksuaalianamneesin ottamisesta sekä lääkkeiden vaikutuksesta seksuaalisuuteen. Parhaimpina vastaajat kokivat osaamisensa erektiohäiriöön liittyvissä perusasioissa ja niiden hoidossa. Toiseksi parhaimpina vastaajat kokivat omaavansa riittävän tietämyksen sukupuolisesta suuntautumisesta (mm. hetero- ja homoseksuaalisuus). Vastanneista 69% koki saaneensa liian vähän seksuaalilääketieteen opetusta opintojensa aikana. Enemmistön mielestä opetuksen olisi hyvä olla integroituna eri oppiaineiden opetukseen, ja 77% vastanneista koki, että seksuaalilääketieteen opintojen tulisi olla pakollisia lääkärikoulutuksessa (12).

Kaikkien kyselyyn vastanneiden kesken arvotaan viisi kappaletta vuonna 2019 ilmestyviä Kustannus Oy Duodecimin julkaisemia 600-sivuisia Seksuaali-

lääketieteen oppikirjoja. Kirjassa tarkastellaan laajasti seksuaalihäiriöiden hoitoa tieteelliseen tutkimusnäyttöön perustuen. Kun tutkimustulokset saadaan analysoitua, tullaan tutkimustuloksista raportoimaan teille Yleislääkäri-lehdessä. Vastaattehan aktiivisesti kyselyyn, jotta tutkimustuloksista saataisiin luotettavia!

Sanna-Mari Manninen

*Kättilö YAMK
Tohtorikouluttava, Turun yliopisto,
Synnytys- ja naistentautioppi
sanna-mari.manninen@utu.fi*

Katja Kero

*LT, kliininen opettaja, Turun yliopisto,
Synnytys- ja naistentautioppi,
TYKS naistenklinikka*

Päivi Polo

*Professori, Turun yliopisto,
Synnytys- ja naistentautioppi,
TYKS naistenklinikka*

Kirjallisuus

- 1 WHO (2006). Defining sexual health: Report of a technical consultation on sexual health, 28–31 January 2002. Geneva, World Health Organization
- 2 Turner D. How Much Sex do Medical Studies Need? – A Survey of the Knowledge and Interest in Sexual Medicine of Medical Students. *Psychother Psychosom Med Psychol.* 2014;12:452–7
- 3 Facio FN Jr, Glina S, Torres L, Abdo C & Faria G. Educational program on sexual medicine for medical students: pilot project in Brazil. *Trans. Androl. Urol.* 2016;5:789–93
- 4 Shindel, AW., Baazeem, A., Eardley, I. & Coleman, E. Sexual Health in Undergraduate Medical Education: Existing and Future Needs and Platform. *J Sex Med.* 2016;7:1013–26
- 5 Shirai M, Tsujimura A, Abdelhamed A & Horie S. Sexuality education in Japanese medical schools. *Int J Impot Res.* 2017;29(4):160–3
- 6 Turner D, Nieder TO, Dekker A, Martyniuk U, Herrmann L & Briken P. Are medical students interested in sexual health education? A nationwide survey. *Int J Impot. Res.* 2016;28(5):172–5
- 7 Mills B, Govender I & Hugo J. Experiences of general practitioners in the Ga-Ranjuwa and Mabopane areas in dealing with patients who have sexual problems. *Afr J Prim Health Care Fam Med.* 2015;7(1), 8 pages
- 8 Tsimtsiou Z, Hatzimouratidis K, Nakopoulou E, Kyranou E, Salpigdis G & Hatzichristou D. Predictors of Physicians' Involvement in Addressing Sexual Health Issues. *J Sex Med.* 2006;3:583–8
- 9 Byrne M, Doherty S, McGee HM & Murphy AW. General practitioner views about discussing sexual issues with patients with coronary heart disease: a national survey in Ireland. *BMC Family Practice* 2010;11, 7 pages.
- 10 Alarcao V, Ribeiro S, Miranda FL, Carreira M, Dias T, Garcia e Costa J & Galvao-Teles A. General Practitioners' Knowledge, Attitudes, Beliefs, and Practices in the Management of Sexual Dysfunction – Results of the Portuguese SEXOS Study. *J Sex Med.* 2012;9:2508–15
- 11 Gott M, Galena E, Hinchliff S & Elford H. "Opening a can of worms": GP and practice nurse barriers to talking about sexual health in primary care. *Family Practice.* 2004;21:528–36
- 12 Manninen S-M, 2018, Posteritivistelmä Kättilöpäivät 2018